

Ковальський Максим Романович, к.держ.упр., Центрально-Західне міжрегіональне управління Міністерства юстиції (м. Хмельницький), заступник начальника, м. Житомир

Удосконалення організаційно-економічного механізму управління територіальним розвитком

Вироблення і здійснення заходів державного регулювання розвитком територій і їх взаємодією - головне завдання регіональної політики держави. Є підстави стверджувати, що в своєму в нинішньому вигляді ця політика неефективна.

Ситуація в Україні така, що протягом усього періоду перетворень визначальну роль в сфері міжрегіональних відносин відіграють ресурсні, а серед них - фінансові регулятори. Як відомо, переважну частину фінансових ресурсів країни акумулює і розподіляє центр. В останні роки тенденція концентрації фінансових коштів на регіональному рівні помітно посилилася.

В руках держави зосереджені основні нормативно-правові, фінансово-економічні, адміністративні інструменти регіональної політики. У їх числі: Закони України, укази Президента, постанови Уряду України, договори про розмежування предметів ведення і взаємне делегування повноважень між Україною і її регіонами; бюджет; нормативні акти державних органів виконавчої влади; дотації, субсидії, пільгові позики, трансферти; державні цільові програми розвитку окремих регіонів. Особливу групу складають: податкове регулювання, митне регулювання, кредитно-грошова політика, платежі за користування природними ресурсами, державні програми соціально-економічного розвитку України, державні замовлення, закупівлі для державних потреб та тощо [1, с.33].

Набір, а головне, ефективність важелів, які мають регіони України для проведення політики свого економічного і соціального розвитку, набагато скромніше. Це нормативно-правові акти регіонів України; регіональні

бюджети; регіональні цільові програми; регіональні пільги інвесторам.

Немає належної чіткості у самому розумінні регіональної політики: її предмета, функцій, учасників, розподіл відповідальності, організації.

Бюджетний кодекс встановлює, що програми соціально-економічного розвитку регіонів повинні в обов'язковому порядку затверджуватися законодавчою владою України. Однак в Кодексі, як і в інших державних законах, нічого не сказано про можливі або обов'язкових періодах часу, на які складаються стратегічні концепції, прогнози, програми регіонів, муніципальних утворень, процедурах їх узгодження. Ні в одному з державних законів, постановах Уряду України не фігурують в якості суб'єкта нормативно-правового регулювання міжрегіональні прогнози, концепції, програми соціально-економічного розвитку [2, с.49].

Про те, що при владі поки немає чіткого уявлення про те, якою має бути регіональна політика, красномовно свідчить доля відомства, покликаного займатися її розробкою і здійсненням.

Рішення ключової проблеми регіональної політики - проблеми вирівнювання рівнів соціально-економічного розвитку територій - здійснюється шляхом надання окремим регіонам селективної підтримки за рахунок державних бюджетних і позабюджетних коштів. Однак процедура, на підставі якої приймаються рішення про те, яким саме регіонів України повинна бути наданий підтримка, в якому обсязі, в яких формах, на які цілі та тощо, не спирається на єдину, суворо певну ясними нормативними і правовими актами базу. Використовувані акти, документи мають різну природу, відносяться до різних галузей законодавства, розосереджені по безлічі нормативно-правових документів.

Органи державної влади регіонів України мають дуже обмежені можливості впливати як на прийняття рішень відомствами, так і на результативне витрачання направляються в регіони коштів (за винятком трансфертів). Ця обставина у купі з поганою координацією дій державних структур призводить до розпорошення і нераціонального використання

бюджетних і позабюджетних коштів, що спрямовуються в регіони. Адресати отримання фінансових коштів, так само як і величина останніх, не завжди визначаються, виходячи з об'єктивної оцінки гостроти ситуації в тому чи іншому регіоні України [3]. Нерідко верх беруть політичні міркування, ступінь «близькості» керівників регіонів до влади та тощо.

Незважаючи на чітке формулювання цілей і характеру асоціацій, жодна з них на практиці не стала інструментом реального державного регулювання економічної інтеграції регіонів. Основна причина полягає в тому, що в умовах наростання економічних труднощів, що закінчилися кризою 1998 року, органи державної влади переважної більшості регіонів України були стурбовані запобіганням економічної та соціальної катастрофи, забезпеченням виживання своїх регіонів. Вирішення цього завдання вони пов'язували не стільки з використанням власних ресурсів, скільки з наданням тиску на центр для лобіювання необхідних рішень. Асоціації служили одним із знарядь такого лобіювання, виконували по суті політичні функції.

Література:

1. Біла С.О. Стратегії розвитку регіонів: шляхи забезпечення дієвості. Збірник матеріалів "круглого столу". 2011. 88 с.
2. Тіщенко О.П. Модернізація державного управління регіональним розвитком у контексті європейської інтеграції України. Моделювання регіональної економіки. 2013. Вип. 1. С. 47—58.
4. Авраменко М. М. Оцінювання ефективності механізмів реалізації стратегії розвитку регіонів. 2015. URL: [http://www.dbuapa.dp.ua/zbirnik/201501\(13\)/11.pdf](http://www.dbuapa.dp.ua/zbirnik/201501(13)/11.pdf) (Дата звернення: 26.06.2021).